

ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥΜΠΑ

ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΓΕΣ ΠΕΡΥΣΙ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Ήταν απόγευμα, κάπου στα μέσα του Απριλίου 2021. Ο καιρός στην αθηναϊκή μητρόπολη είχε ανοίξει. Η σταδιακή «χαλάρωση» των μέτρων είχε ήδη εξαγγελθεί, με πρώτο βήμα το άνοιγμα των λυκείων με έξτρα μπόνους πειθαρχικό μέτρο, το αυτοδιαγνωστικό τεστ. Στους δρόμους είχε κίνηση και στις πλατείες κοσμοπλημμύρα. Στις κολώνες και τα καφάο του downtown είχε ξαναφουτρώσει η αφισο-συριζοχλωρίδα προαναγγέλλοντας «αγώνες». Οι μπάτσοι είχαν προσωρινά κουρνιαδίσει στα τμήματα. Με δυο λόγια, τίποτε από εκείνο το απόγευμα δεν θύμιζε εικόνα πόλης σε καραντίνα, εκτός από τα γριποζόμπι. Λογικό αφού, πρώτον, το κρατικό χωνί διαλαλούσε: υπομονή, χαλάρωση κι αποσυμπίεση -αν είμαστε «καλά παιδιά». Λογικό αφού, δεύτερον, οι αποδέκτες του μηνύματος συμπεριφέρονταν αναλόγως: παριστάνουμε ότι χαλαρώνουμε και υπομένουμε παριστάνοντας τον κούνελο-take away-κοκτέιλ.

Με τέτοιες εικόνες και παραστάσεις στο μυαλό εκείνο το απόγευμα, οι σύντροφοι και συντρόφισσες από τη συνέλευση αυτονομη antifa είχαν μαζευτεί για την εβδομαδιαία τους συνέλευση. Μια διάχυτη στεναχώρια κυριαρχούσε στην ατμόσφαιρα. Στο μυαλό και την ψυχολογία των μελών στριφογυρνούσαν ένα

σωρό ζητήματα. Ποια «χαλάρωση»; Πού να καβατζωθούμε τώρα που οι πλατείες «έπιασαν» ξανά μικροαστούς; Τι ετοιμάζουν οι κρατικοί μηχανισμοί και οι μπάτσοι για τον επόμενο γύρο; Και, για κοίτα τελικά που οι αγώνες σταματούν και ξεκινούν στο ρυθμό των κρατικών αποφάσεων.

Ευτυχώς βέβαια που υπάρχει η συλλογική οργάνωση για να μένουμε «ψύχραιμοι». Τα κείμενα που ακολουθούν με τον τίτλο «Ενας κόσμος τούμπα: πειθαρχία και κρατικές προσταγές φέτος και του χρόνου» είναι μια επισκόπηση αυτών που πάθαμε τον τελευταίο χρόνο. Συζητήθηκαν στη συνέλευση αυτονομη antifa με κίνητρο εκείνη τη διάχυτη στεναχώρια και αποτελούν τον κορμό μιας δημόσιας εκδήλωσης που καλώς εχόντων θα έχει ήδη πραγματοποιηθεί με την έκδοση αυτού του τεύχους. Θεωρήσαμε επείγον να μην ξεχάσουμε αυτά που πάθαμε τον τελευταίο χρόνο και γιατί τα πάθαμε. Υποσχεθήκαμε αναμεταξύ μας να μη λησμονήσουμε αυτά που κάναμε οι antifa ομάδες μέσα στον ένα χρόνο εγκλεισμού και παράνοιας. Θα τα θυμηθούμε όλα αυτά και θα τα εντάξουμε οργανωμένα στη συλλογική μας μνήμη. Αυτή την επισκόπηση την ονομάζουμε προετοιμασία και άμυνα για το μέλλον.

ΜΕΡΟΣ 1ο

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΩ: ΚΡΑΤΟΣ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Η ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ

Εκ πρώτης όψεως, φαντάζει δύσκολο να περιγράψουμε κανείς τι έγινε τον τελευταίο χρόνο που οι ζωές μας ήλθαν τα πάνω-κάτω. Γι' αυτό, πρώτον, θα εξορίσουμε εντελώς τη λέξη «ιός» από το λεξιλόγιό μας, γιατί μια επισκόπηση με όρους ιού απλά δεν βγάζει νόημα. Και δεύτερον, θα θυμηθούμε ορισμένες βασικές παραδοχές ώστε ο κόσμος που ζούμε να βγάλει νόημα. Θυμίζουμε λοιπόν ότι:

- Ο καπιταλιστικός κόσμος είναι ένας κόσμος εμπόλεμων καπιταλιστικών κρατών.
 - Τα κράτη δεν ενδιαφέρονται για την ανθρώπινη ζωή. Τα κράτη είναι ένοπλοι σχηματισμοί ισχύος των αφεντικών. Η πειθαρχία και εκμετάλλευση εργατών και εργατριών στο εσωτερικό τους και οι διαρκείς ανταγωνισμοί και πόλεμοι στο εξωτερικό τους χαρακτηρίζουν τη λειτουργία τους. Αναπάντεχοι ιοί δεν απειλούν τη λειτουργία αυτού του εμπόλεμου κόσμου.
 - Τα τελευταία δέκα (και βάλε) χρόνια, ο κόσμος των καπιταλιστικών κρατών αντιμετωπίζει μια βαθιά καπιταλιστική κρίση. Αυτή η κρίση δεν είναι σκέτα οικονομική. Τη συνοδεύουν η οργανωμένη καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων και κοινωνικών σχέσεων και νέες πειθαρχήσεις σε κρατικά επιβεβλημένες συμπεριφορές και τρόπους ζωής.
 - Η ρητορική του ιού είναι η πρόσφατη γλώσσα που υιοθέτησαν τα κράτη για να διαχειριστούν την καπιταλιστική κρίση και τη διακρατική σύγκρουση.
- Θα σταθούμε λίγο παραπάνω σε αυτό που ονομά-

ζουμε κρίση. Κι αυτό γιατί το μέγεθος της συσκότισης που έχει πέσει πάνω στη σημασία και τον χαρακτήρα της είναι τεράστιο. Για παράδειγμα, το 2007-2009 μας είπαν ότι στις ΗΠΑ ξέσπασε μια «χρηματοπιστωτική κρίση», όπου κάτι αμερικανικές τράπεζες κατέρρευσαν. Το διάστημα 2010-2015 μας είπαν ότι στην ευρωζώνη ξέσπασε μια «κρίση χρέους», όπου διάφορα κράτη, ανάμεσά τους και η Ελλάδα, απέκτησαν τεράστιο δημόσιο χρέος. Το 2020 μας είπαν ότι παγκοσμίως ξέσπασε «κρίση πανδημίας», με αφετηρία την Κίνα και συνέπεια το πάγωμα πολλών οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων στον πλανήτη.

Με άλλα λόγια, στον κυρίαρχο δημόσιο λόγο αποκρύφτηκε επιμελώς το νήμα που συνδέει αυτές τις αλληπάλληλες κρίσεις. Δεδομένου ότι αυτό το συνδετικό νήμα δεν αφορά κάποιο επτασφράγιστο μυστικό αλλά την ίδια την ιστορία του καπιταλιστικού κόσμου, δεν χρειαζόταν και ιδιαίτερη προσπάθεια απόκρυψης. Οι κοινωνίες μας άλλωστε έχουν παραιτηθεί από την όποια κριτική προσπάθεια κατανόησης του καπιταλιστικού κόσμου και έχουν αναθέσει αυτή τη δουλειά στην tv, τα σόσιαλ μίντια, τους «ειδικούς» και τα κόμματα.

Είναι ωστόσο γεγονός ότι η καπιταλιστική κρίση που μαίνεται τα τελευταία δέκα χρόνια δεν συμβαίνει για πρώτη φορά στην ιστορία. Αντιθέτως, τέτοιες κρίσεις συντροφεύουν τον καπιταλισμό από τη γέννησή του. Καπιταλιστική κρίση σημαίνει: τα εμπορεύματα που παράγονται από την ανθρώπινη εργασία είναι όλο και δυσκολότερο να πουληθούν. Ο Μαρξ είχε περιγράψει αυτές τις κρίσεις ήδη από το 1848 ως «επιδημία υπερπαραγωγής» όπου «καταστρέφεται τακτικά ένα μεγάλο μέρος όχι μονάχα των έτοιμων προϊόντων αλλά και των παραγωγικών δυνάμεων

που είχαν ήδη δημιουργηθεί».¹ Με άλλα λόγια, όταν η καπιταλιστική κρίση ξεσπά, ακολουθεί μια οργανωμένη καταστροφή: επιχειρήσεις, μηχανών, εργατών που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν με κέρδος. Μια παρόμοια κρίση με αυτή που περιγράφταν ήδη από το μακρινό 1848, συμβαίνει και τώρα. Και είναι το συνδετικό νήμα που διατρέχει τα δεινά που ζούμε τα τελευταία χρόνια.

Για να καταλάβουμε όμως αυτή την κρίση, δηλαδή τους καιρούς όπου τα εμπορεύματα που παράγονται από την ανθρώπινη εργασία είναι όλο και δυσκολότερο να πουληθούν, θα χρειαστεί να ανατρέξουμε στην αρχή λειτουργίας του καπιταλιστικού κόσμου, όπως την είχε περιγράψει ο Μαρξ. Είναι η αρχή που περιγράφεται μέσα από το σχήμα: «χρήμα-εμπόρευμα-περισσότερο χρήμα». Αυτή η αρχή οργανώνει τον καπιταλιστικό κόσμο από τη γέννησή του έως σήμερα. Δηλαδή ως εργάτες καθημερινά πειθαρχούμε και δουλεύουμε, παράγουμε εμπορεύματα και υπηρεσίες και στο τέλος τα αφεντικά βγάζουν περισσότερα λεφτά από τα χρήματα που είχαν αρχικά επενδύσει. Πρόκειται για μια αρχή, που όσο κι αν συσκοτίζεται, βρίσκεται στην καρδιά του καπιταλιστικού κόσμου και οργανώνει την καθημερινή ζωή και κυκλοφορία μας στις μητροπόλεις εδώ και δύο σχεδόν αιώνες.

Όμως, ο κόσμος του καπιταλισμού είναι ένας κόσμος χωρισμένος με σύνορα. Τα αφεντικά έχουν πατρίδα. Που σημαίνει κρατική προστασία. Το κράτος έχει νόμους και μπάτσους για να εξασφαλίζουν ότι οι εργάτες θα δουλεύουμε κάθε μέρα πειθαρχημένα, ώστε η διαδικασία «χρήμα-εμπόρευμα-περισσότερο χρήμα» να λειτουργεί αδιάκοπα και με κερδοφορία για τα αφεντικά. Οι μετανάστες εργάτες τη ζουν στο

πετσί τους καθημερινά αυτή την πειθάρχηση. Το ίδιο συμβαίνει και για τους υπόλοιπους εργάτες –με τη βασική διαφορά ότι στο βάθος δεν караδοκεί γι' αυτούς το κέντρο κράτησης ή η απέλαση.

Τα κράτη επίσης προστατεύουν τον δικό τους καπιταλισμό από τους διεθνείς ανταγωνιστές τους. Γιατί, σε κάθε κράτος παράγονται εμπορεύματα μέσω της ίδιας αρχής («χρήμα-εμπόρευμα-περισσότερο χρήμα») που περιέγραφε ο Μαρξ. Τα εμπορεύματα έχουν στην ταμπέλα τους κρατικές σημαίες. Και μέσω του διεθνούς εμπορίου, τα εμπορεύματα με κρατικές σημαίες εξάγονται εκτός των συνόρων και ανταγωνίζονται άλλα εμπορεύματα με άλλες κρατικές σημαίες επάνω. Αυτή η διαδικασία δεν είναι καθόλου ειρηνική. Πρώτον γιατί κάθε καπιταλιστικό κράτος φροντίζει με διάφορους τρόπους (ένας βασικός από τους οποίους είναι η υποτίμηση της εργατικής δύναμης στο εσωτερικό), ώστε τα εμπορεύματα να είναι ανταγωνιστικά έναντι όμοιων εμπορευμάτων που παράγονται σε άλλα καπιταλιστικά κράτη. Και δεύτερον, γιατί οι αγκωνιές των εμπορευμάτων με κρατικές σημαίες στο διεθνές εμπόριο φέρνει αναγκαστικά σε εμπόλεμη σχέση κάθε καπιταλιστικό κράτος με τα υπόλοιπα. Τα κέρδη τού ενός εθνικού καπιταλισμού σημαίνουν χασούρα κάποιου άλλου εθνικού καπιταλισμού.

Με άλλα λόγια, το καπιταλιστικό σύστημα και η καρδιά του (χρήμα-εμπόρευμα-περισσότερο χρήμα) περικλείονται από το έθνος-κράτος. Το έθνος-κράτος είναι το κέλυφος του καπιταλισμού. Δεν υπάρχει μεγαλύτερος μύθος από αυτό που μάθαμε από μικροί περί «καπιταλισμού δίχως σύνορα», περί «διεθνούς ελίτ» και «πολυεθνικών» που είναι υποτίθεται υπεράνω κρατών και μάλιστα τόσο υπεράνω που κάνουν ό,τι θέλουν στον πλανήτη. Τίποτα από αυτά δεν ισχύει. Ο καπιταλισμός ως εμπόλεμο σύστημα καπιταλιστικών κρατών έχει τον εθνικισμό στον πυρήνα του. Η διαρκής σύγκρουση είναι το θεμελιώδες χαρακτηριστικό του.

Όταν ο ανταγωνισμός των εθνικών καπιταλισμών βαρέσει κόκκινο, δηλαδή όταν οι κρατικές σημαίες των εμπορευμάτων αρχίζουν και ρίχνουν αγκωνιές η μία στην άλλη για να επικρατήσουν στο διεθνές εμπόριο, τότε οι εκάστοτε συμφωνίες «ρύθμισης του εμπορίου» καταρρέουν και ξεσπούν εμπορικοί πόλεμοι. Τα τελευταία είκοσι χρόνια, οι εμπορικοί πόλεμοι οξύνονται διαρκώς και σήμερα είναι κορυφωμένοι όσο ποτέ άλλοτε από την περίοδο του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Το ξέσπασμα αυτών των εμπορικών πολέμων ονομάστηκε «κατάρρευση της παγκοσμιοποίησης». Αυτή η κατάρρευση είναι εμπόλεμη, καθώς το κάθε κράτος κλείνεται στον εαυτό του για να προστατεύσει τον δικό του καπιταλισμό, προτάσσει τα κανόνια του και παίρνει πολεμική θέση έναντι των υπολοίπων.

Πρόσφατο παράδειγμα και ενδεικτικό. Τον Οκτώβριο του 2019, προτού ξεσπάσει η «πανδημία», μαθαίναμε ότι «οι ΗΠΑ βρίσκονται στα χαρακώματα εμπορικού πολέμου με την Ευρωπαϊκή Ένωση».²

2019 (ακόμα δεν υπήρχε κρίση... «λόγω κόβιντ»): Όλα ρόδινα, όλα ανθηρά.

Ο εμπορικός πόλεμος εκτυλισσόταν ως εξής: Οι ΗΠΑ επέβαλαν δασμούς ύψους 25% σε αγροτικά και βιομηχανικά προϊόντα από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δασμοί αφορούσαν κρασιά και τυριά από τη Γαλλία, ελιές από την Ισπανία, εργαλεία και καφέ από τη Γερμανία. Οι δασμοί επιβλήθηκαν από τις ΗΠΑ ως τιμωρία για το γεγονός ότι η Γαλλία, η Ισπανία και η Γερμανία επιδίωκαν σε αθέμιτο ανταγωνισμό και παραβίαση των κανόνων του διεθνούς εμπορίου. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός έγκειτο στο ότι αυτές οι χώρες επιδοτούσαν την ευρωπαϊκή αεροπορική βιομηχανία Airbus (όπου συμμετέχουν), γεγονός που ζημίωνε τον κύριο ανταγωνιστή της, την αμερικανική Boeing. Εν ολίγοις: η καπιταλιστική γαλλο-γερμανο-ισπανική αεροπορική βιομηχανία Airbus είχε προβλήματα κερδοφορίας και λάμβανε κρατική στήριξη για να επιβιώσει στον διεθνή ανταγωνισμό. Το γεγονός αυτό καθόλου δεν ήταν αρεστό στον ανταγωνιστή της, που φέρει στα αεροπλάνα που παράγει την αμερικανική σημαία. Αυτές οι αγκωνιές διευθετήθηκαν προς το παρόν με οικονομικές κυρώσεις πάνω σε εμπορεύματα με σημαίες ευρωπαϊκών κρατών στην ταμπέλα τους.

Σήμερα, ο ανταγωνισμός μεταξύ καπιταλιστικών κρατών είναι έντονα παρών στις διαλυτικές τάσεις που εμφανίζονται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο Brexit, τον εμπορικό πόλεμο μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας κλπ.³ Μια ματιά επίσης στη διεθνή ειδησεογραφία αρκεί για να συνειδητοποιήσει κανείς ότι αυτοί οι ανταγωνισμοί μπορούν κάλλιστα να γίνουν στρατιωτικοί. Το ενδεχόμενο ενός στρατιωτικού πολέμου μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας εξετάζεται από διάφορα κρατικά think tank.⁴ Όλα τα κράτη προετοιμάζονται για τέτοια ενδεχόμενα και εξοπλίζονται αναλόγως. Άλλωστε, ο παγκόσμιος πόλεμος ήδη μαίνεται δι' αντιπροσώπων στη Μέση Ανατολή, εμπλέκοντας όλα τα γειτονικά κράτη. Το ελληνικό κράτος μετέχει ήδη σε αυτόν τον πόλεμο.⁵ Οι δαπάνες του ελληνικού κράτους τον τελευταίο χρόνο προσανατολίστηκαν σε εμβόλια, στρατιωτικά αεροπλάνα και φρεγάτες.

Η διάλυση της Μέσης Ανατολής, οι εμπορικοί πόλεμοι, οι διαλυτικές τάσεις στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ανταγωνισμοί μεταξύ ΗΠΑ, Κίνας και Ρωσίας εμφανίζονται ως επεισόδια άσχετα μεταξύ τους. Στην πραγματικότητα, όλα τους είναι κομμάτια μιας παγκόσμιας διακρατικής σύγκρουσης και μιας παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης που διαρκώς οξύνεται τα τελευταία τριάντα χρόνια. Τον τελευταίο χρόνο, η όξυνση των ανταγωνισμών μεταξύ των καπιταλιστικών κρατών φόρεσε τον μανδύα της «μάχης

για την υγεία», ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για μάχη όλων εναντίον όλων και προετοιμασία για πόλεμο.

Τόσο περίπλοκος είναι ο κόσμος μας. Σε αυτόν τον κόσμο, τα καπιταλιστικά κράτη δεν ενδιαφέρονται για την ανθρώπινη ζωή. Τα καπιταλιστικά κράτη ενδιαφέρονται για την πειθάρχηση της εργατικής δύναμης και τον διακρατικό ανταγωνισμό. Ζούμε με λίγα λόγια σε μια περίοδο παρόμοια με την περίοδο που περιέγραφε ο Μαρξ το 1848, όπου η διαδικασία «χρήμα-εμπόρευμα-περισσότερο χρήμα» έχει ξανά προβλήματα. Η αδυναμία πώλησης των εμπορευμάτων φέρνει τα καπιταλιστικά κράτη σε εμπόλεμη σχέση μεταξύ τους και κάθε κράτος σε ακόμα πιο εμπόλεμη σχέση με τους εργάτες και τις εργάτριες στο εσωτερικό τους.

Γι' αυτό και η καπιταλιστική κρίση εμφανίζεται σήμερα με παρόμοιες ιστορικές διαδικασίες αντιμετώπισής της, όπως:

- Η προστασία των εθνικών αφεντικών από το κράτος.
- Η οργανωμένη καταστροφή μη παραγωγικών δυνάμεων και κοινωνικών σχέσεων.
- Η πειθάρχηση και υποτίμηση της εργατικής δύναμης με μείωση μισθών και αύξηση της αστυνομικής επιτήρησης.
- Ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ των κρατών και η προετοιμασία για στρατιωτικό πόλεμο.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ας δούμε πώς λαμβάνει χώρα η κρίση ως οργανωμένη καταστροφή μη παραγωγικών δυνάμεων και κοινωνικών σχέσεων στο εσωτερικό του ελληνικού κράτους. Ας δούμε δηλαδή την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας σε μια συνθήκη όπου τα εμπορεύματα που παράγονται από την ανθρώπινη εργασία είναι ολοένα και δυσκολότερο να πουληθούν. Ένα πρόσφατο παράδειγμα από τα μέρη μας είναι ενδεικτικό.

Απούλητα κρασιά «λόγω κρίσης κόβιντ».

Πέρυσι τον Ιούνιο, διάβαζε κανείς στις εφημερίδες ότι πάνω από 40.000 τόνοι ελληνικού κρασιού δεν μπορούσαν να πουληθούν εξαιτίας του λουκέτου σε εστιατόρια, μπαρ, ξενοδοχεία και ότι παρέμεναν αποθηκευμένα σε δεξαμενές.⁶ Το ελληνικό κράτος κατέστρωσε δύο προγράμματα χρηματοδότησης των οινοπαραγωγών. Το πρώτο πρόγραμμα χρηματοδοτούσε τη μετατροπή των απούλητων κρασιών σε οινόπνευμα -μπας και μειωθεί η χασούρα- και το δεύτερο πρόγραμμα επιδοτούσε τους μικρούς κυρίως παραγωγούς ώστε να σταματήσουν εντελώς το μάζεμα των σταφυλιών για την επόμενη χρονιά.⁷ Δηλαδή: τα αφεντικά του κρασιού που εκμεταλλεύονται μετανάστες εργάτες γης με εξευτελιστικά μεροκάματα για να μαζεύουν σταφύλια και να παράγουν κρασί δεν μπορούν να πουλήσουν τα προϊόντα τους. Το κράτος δεν αφήνει τους οινοπαραγωγούς απροστάτευτους. Το κράτος επιπλέον αναλαμβάνει την οργανωμένη καταστροφή των αποθεμάτων κρασιού. Για τους δε μετανάστες εργάτες γης που θα μείνουν άνεργοι, ο κρατικός έλεγχος περιλαμβάνει μπάτσους, απελάσεις και κέντρα κράτησης.

Στο μεταξύ, ας συγκρατήσουμε ότι αυτό το παράδειγμα είναι ενδεικτικό. Αυτή τη στιγμή γύρω μας υπάρχει πληθώρα από αδιάθετα εμπορεύματα: άδεια δωμάτια σε ξενοδοχεία, ρούχα που μένουν απούλητα σε ράφια, πετρέλαιο απούλητο σε δεξαμενές, αεροπλάνα που δεν πετάνε και λοιπά. Γύρω από όλα αυτά τα απούλητα εμπορεύματα γίνονται παρόμοιοι κρατικοί σχεδιασμοί και όλοι τους αφορούν την οργανωμένη καταστροφή τομέων της οικονομίας που πλέον δεν κερδοφορούν.

Επισημώς, ο ιός και τα lockdown εμφανίζονται ως βασική αιτία για τα απούλητα εμπορεύματα. Όμως η κατάσταση καθόλου ρόδινη δεν ήταν τα προηγούμενα χρόνια. Για παράδειγμα, ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Γ. Στουρνάρας, ανέλυε την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας στις αρχές του Απριλίου ως εξής:

Τα μέτρα στήριξης είναι πιθανόν να διατήρησαν εν ζωή επιχειρήσεις που δεν είχαν κερδοφορία και κανονικά θα είχαν διακόψει τη λειτουργία τους. (...) Στην περίπτωση οριστικά μη βιώσιμων επιχειρήσεων, αυτές θα πρέπει να αφεθούν να κλείσουν.⁸

Προσέχτε τα πυκνά και υπόρρητα νοήματα που διατυπώνονται εδώ από έναν ανώτερο κρατικό αξιωματούχο. Καταρχάς, η προσεκτική διατύπωση ότι η κρίση μαινόταν πριν την έλευση του ιού και δεν ήλθε «λόγω ιού» («διατήρησαν εν ζωή επιχειρήσεις που δεν είχαν κερδοφορία και κανονικά θα είχαν διακόψει τη λειτουργία τους»). Μια σαφής, επιπλέον, παραδοχή ότι εντός του ελληνικού κράτους υπάρχουν επιχειρήσεις μη βιώσιμες. Δηλαδή επιχειρήσεις όπου δεν δουλεύει η διαδικασία «χρήμα-εμπόρευμα-περισσότερο χρήμα» και οι οποίες λειτουργούσαν με δάνεια και κρατική υποστήριξη. Αλλά και μια προειδοποίηση για την κρατική στρατηγική από εδώ και πέρα: «να αφεθούν να κλείσουν». Ιδού λοι-

πόν η στρατηγική που αναφέραμε προηγούμενως: δηλαδή η κρατικά οργανωμένη καταστροφή τομέων της ελληνικής οικονομίας που δεν κερδοφορούν. Αυτό που στη γλώσσα των αφεντικών ονομάζεται «δημιουργική καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων». Παράλληλα, αφήνεται να αιωρείται το υπονοούμενο: ότι προφανώς υπάρχουν άλλες επιχειρήσεις που δεν θα αφεθούν να κλείσουν.

Εμάς βέβαια δεν μας νοιάζει αν θα καταστραφούν μη βιώσιμα αφεντικά. Μας ενδιαφέρουν όμως αυτά που σχεδιάζει το κράτος για τους εργάτες των μη βιώσιμων επιχειρήσεων, μέσω αυτής της «δημιουργικής καταστροφής». Και πάλι πίσω στον διοικητή της ΤτΕ. Στην ανάλυσή του για την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, ο διοικητής φωτογραφίζει αυτούς τους εργάτες ως εξής: «Κατάργηση πολλών θέσεων εργασίας κυρίως σε υπηρεσίες διαμεσολαβητικού χαρακτήρα και σε κλάδους εντάσεως εργασίας χαμηλής ειδίκευσης».⁹ Εν ολίγοις, εδώ συμπιλαμβάνονται οι απολυμένοι από την εστίαση, το λιανεμπόριο και διάφορες επιχειρήσεις στον τουρισμό, των οποίων επί καραντίνας οι μισθοί αντικαταστάθηκαν από κρατικό επίδομα, προς μεγάλη προσωρινή ανακούφιση των αφεντικών τους. Και τονίζει, τέλος, ο αξιωματούχος ότι: «Είναι σημαντικό, στο πλαίσιο αυτό, να υπάρξει κοινωνικό δίκτυο ασφαλείας για τους εργαζόμενους στις εν λόγω επιχειρήσεις μετά τη λήξη των έκτακτων μέτρων στήριξης».¹⁰

Ο διοικητής της ΤτΕ δεν νοιάζεται φυσικά για τους εργάτες. Νοιάζεται για την επιβίωση του ελληνικού καπιταλισμού. Όταν λέει «δίκτυο ασφαλείας» δεν εννοεί τη διαρκή προστασία των ανέργων μέσω επιδομάτων. Αντιθέτως, εννοεί μαστίγιο και βία. Προσέχτε πώς περιγράφει το μαστίγιο «ως δικτυο ασφαλείας» ένας άλλος αξιωματούχος, ο Φραγκίσκος Κουτεντάκης (επικεφαλής του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή):

Η χρήση δημόσιων πόρων για τη συντήρηση ιδιωτικών επιχειρήσεων που δεν συνεισφέρουν στα δημόσια έσοδα ούτε στην απασχόληση δεν είναι μόνο οικονομικά αναποτελεσματική αλλά και κοινωνικά άδικη. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι οι άνθρωποι που απασχολούνται σε αυτές πρέπει να αφεθούν στην τύχη τους αλλά, αντίθετα πρέπει να χρησιμοποιηθούν δημόσιοι πόροι για τη μετάβασή τους σε άλλες δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και συνεισφοράς στο κοινωνικό σύνολο.¹¹

Το «δίκτυο ασφαλείας», σύμφωνα με τον Κουτεντάκη, είναι κρατικό χρήμα που θα πέσει σε πιο βιώσιμα αφεντικά όπου θα βρουν δουλειά οι άνεργοι της χώρας. Σε επιχειρήσεις δηλαδή όπου ο Κουτεντάκης φαντασιώνεται ότι η διαδικασία «χρήμα-εμπόρευμα-περισσότερο χρήμα» θα είναι πιο κερδοφόρα. Αυτή η διαδικασία πλασάρεται ως ανώδυνη, ομαλή και ρόδινη όπου το κράτος συλλέγει τους άνεργους της χώρας, τους βάζει σε ένα βαγόνι και τους ξεφορτώνει σε θέσεις εργασίας πιο επικερδείς για τα αφεντικά. Και όλα αυτά, υπό την υποτιθέμενη βεβαιότητα ότι ο καπιταλιστικός κόσμος θα παρα-

μείνει για χρόνια παγωμένος και σε κατάσταση ισορροπίας. Ευφάνταστο σενάριο, πράγματι, μόνο που οι υπάλληλοι του κράτους βλάκες δεν είναι, οπότε μάλλον κάτι άλλο εννοούν με το «δίκτυο ασφαλείας».

Ο αντιπρόεδρος του ΣΕΒ σε μια άκρως σχετική τοποθέτηση έδωσε μια γενική ιδέα για το ποιοι είναι οι τομείς όπου θα μπορούσαν να απασχοληθούν οι άνεργοι: ο αγροτικός τομέας και μια «δυναμική» βιομηχανία γύρω από τα τρόφιμα, τις μάσκες, τους αναπνευστήρες, τα αντισηπτικά και τα «καινοτόμα προϊόντα».¹² Εν ολίγοις, ο αντιπρόεδρος του ΣΕΒ προτείνει οι άνεργοι της εστίασης, του λιανεμπορίου και του τουρισμού να γίνουν καύσιμο της ελληνικής αγροτικής παραγωγής και μεταποίησης. Ετούτο το όμορφο πακέτο της επιστροφής στο χωράφι και τη φάμπρικα, πλασάρεται ως «νέο παραγωγικό μοντέλο» της χώρας.

Τα αφεντικά φαντασιώνονται «νέα παραγωγικά μοντέλα». Του είδους που συζητιούνταν και στις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου...

Μόνο που το «νέο» παραγωγικό μοντέλο είναι σκέτος μύθος, χώρια που δεν είναι και εντελώς «νέο». Το ζητούμενο είναι η επιβίωση του ελληνικού καπιταλισμού έναντι των ανταγωνιστών του σε ένα περιβάλλον διεθνούς αστάθειας και συγκρούσεων. Με δυο λόγια, το «νέο» παραγωγικό μοντέλο που μας πετάνε στα μούτρα τα αφεντικά είναι βραχυπρόθεσμες τακτικές σωτηρίας του ελληνικού καπιταλισμού και όχι μακροπρόθεσμες στρατηγικές. Γι' αυτό και ο αντιπρόεδρος του ΣΕΒ έκλεισε τις προτάσεις του περί «νέου» παραγωγικού μοντέλου με τη λύση που ονομάζεται «υποκατάσταση των εισαγωγών από εγχώρια προϊόντα».¹³ Ετούτη η ιδέα περί υποκατάστασης των εισαγωγών με εγχώρια προϊόντα δεν είναι τωρινή. Κατάγεται από την περίοδο του μεσοπολέμου και ήταν μια ιδέα κρατικού προστατευτισμού απέναντι στην τότε παγκόσμια καπιταλιστική κρίση, όπου κάθε καπιταλιστικό κράτος κλεινόταν στον εαυτό του, μειώνοντας τις εισαγωγές ξενων προϊόντων και στρεφόμενο στην εγχώρια αγροτική παραγωγή και την τόνωση της βιομηχανίας. Στην Ελλάδα, μια παρόμοια διαδικασία «υποκατάστασης των εισαγωγών» έλαβε χώρα μέσα στη δεκαετία του 1930. Ήταν κι αυτή μια προ-

σωρινή τακτική επιβίωσης -με όχι εντυπωσιακά επιτεύγματα- σε έναν καπιταλιστικό κόσμο επίσης ασταθή που λίγα χρόνια αργότερα οδηγήθηκε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.¹⁴ Δεν είναι τυχαίο που στις μέρες μας εγκυβιάζεται ξανά μια τέτοια ιδέα, ούτε είναι τυχαίο ότι εκτός από τον αντιπρόεδρο του ΣΕΒ, η ιδέα αγκαλιάζεται ένθερμα και από την αριστερά του κράτους.¹⁵ Περιττό να πούμε ότι πρόκειται καταφανώς για μια ιδέα που χρειάζεται και την δέουσα εθνικοσοσιαλιστική προπαγάνδα.¹⁶

Η ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΚΕΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ (ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΗΤΑΝ)

Οι υπάλληλοι του κράτους που μιλούν για δήθεν νέα παραγωγικά μοντέλα παριστάνουν πως: α) ο καπιταλισμός και η ανάπτυξη του πορεύονται βάσει επιστημονικών εξισώσεων και νόμων και β) ο καπιταλιστικός κόσμος είναι ένας παγωμένος, ισορροπημένος και ασφαλής κόσμος. Φυσικά, πρόκειται για τεράστιο ψέμα. Ο καπιταλιστικός κόσμος ετούτη τη στιγμή είναι ένας κόσμος αστάθειας και συγκρούσεων. Δεν υπάρχει πουθενά κατάσταση ισορροπίας, παρά μόνο μια περίοδος αναμονής όπου κάθε κράτος προετοιμάζεται για τη θέση που θα πάρει στον παγκόσμιο διακρατικό ανταγωνισμό που εντείνεται με στόχο να αποκομίσει τα μέγιστα εφικτά οφέλη για λογαριασμό του.

Εν ολίγοις, το μόνο σίγουρο στα κρατικά σχέδια είναι η κρατική βία που επιφυλάσσεται για την εργατική τάξη. Βία που δεν θα έχει όριο, πέρα από το όριο που θα θέσουν οι συλλογικές αντιστάσεις. Γιατί εντέλει με το «δίκτυ ασφαλείας» οι υπάλληλοι του κράτους εννοούν το μαστίγιο για την πειθάρχηση του εργατικού δυναμικού της χώρας σε συνθήκες κρίσης και προετοιμασίας για πόλεμο. Ενός εργατικού δυναμικού που θα πρέπει να αλλάξει νοοτροπία και να ζει υπό έναν κρατικά επιβεβλημένο τρόπο ζωής. Τον τελευταίο χρόνο είδαμε τι περιλαμβάνουν οι νέες νοοτροπίες και οι νέοι τρόποι ζωής: απαγόρευση κυκλοφορίας, περιορισμό μετακινήσεων, απαγόρευση της διασκέδασης, αστυνομική επιτήρηση, υγειονομικά διαβατήρια κυκλοφορίας και εξοικείωση με «καινοτόμα προϊόντα», όπως οι κρατικές ψηφιακές πλατφόρμες.

Ιδού λοιπόν ένα παράδειγμα του τι μπορεί να σημαίνει κρίση και κλείσιμο του κάθε καπιταλιστικού κράτους στον εαυτό του. Σημαίνει, εκτός των άλλων, αλλαγές στο πού εργαζόμαστε και τι μισθούς παίρνουμε, με τι θρεφόμαστε, πώς ντυνόμαστε, πώς κυκλοφορούμε, πώς διασκεδάζουμε και πώς συμπεριφερόμαστε στον δημόσιο χώρο. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης, σε συνέδριο της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (Απρίλιος 2021) ενόψει «ανοίγματος της αγοράς» περιέγραψε με λίγες λέξεις αυτές τις αλλαγές: «Πολιτεία, επαγγελματικοί φορείς και πολίτες καλούμαστε μαζί να τηρήσουμε μια νέα συμφωνία εμπιστοσύνης:

Όσο προφυλασσόμαστε, τόσο να εργαζόμαστε. Και όσο πειθαρχούμε, τόσο να κυκλοφορούμε. Ώστε, ό,τι ανοίγει να μην ξανακλείνει. (...) Οι κοινωνικές ομάδες δεν μπορεί να αλληλοϋπονομεύονται όταν ο κίνδυνος είναι ίδιος για όλους.¹⁷

Η απειλή του μαστιγίου (που επισήμως το λένε «δίκτυ ασφαλείας») είναι ξεκάθαρη: από εδώ κι εμπρός, η αντιμετώπιση της καπιταλιστικής κρίσης θα περιλαμβάνει το τετράπτυχο «προφύλαξη-πειθαρχία-εργασία-κυκλοφορία» υπό μια συνθήκη διαταξικής εθνικής ενότητας και προετοιμασίας για πόλεμο. Εδώ η ρητορική του ιού κάνει θαύματα: δεν υπάρχουν κοινωνικές τάξεις, υπάρχουν «κοινωνικές ομάδες». Που όλες μαζί θα πρέπει να φορέσουν μια μάσκα στη μούρη γιατί αντιμετωπίζουν «τους ίδιους» κινδύνους.

Με δυο λόγια, τα αφεντικά επιφυλάσσουν στρατιωτική διαχείριση για την εργατική τάξη. Γι' αυτό και οι κρίσεις δεν είναι ποτέ σκέτα οικονομικές. Αντιθέτως κουβαλούν επιβεβλημένες αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις, την καθημερινή συμπεριφορά μας, τους τρόπους αναπαραγωγής μας και τις κοσμοαντιλήψεις. Κουβαλούν την κρατική βία που, τον τελευταίο χρόνο, βαφτίστηκε «μάχη για την υγεία».

Παραπάνω, παραθέσαμε μια ερμηνεία για όσα ζήσαμε τον τελευταίο χρόνο. Στο επίκεντρο βάλαμε τη σχέση κεφάλαιο, την καπιταλιστική κρίση, το κράτος και την πολιτική του απέναντι στη διαχείριση αυτής της κρίσης. Για εμάς, δεν υπάρχει κρίση «υγειονομική». Υπάρχει κρίση καπιταλιστική –τελεία και παύλα.

Γι' αυτό ακριβώς, πέρα από τον φαινομενικό «παράλογο», υπάρχει μια σαφής στόχευση σε όλα τα μέτρα που υποστήκαμε τον τελευταίο χρόνο: η μείωση των μισθών, η χειροτέρευση των όρων εργασίας, η πειθάρχηση της εργατικής τάξης και ταυτόχρονα η συσπείρωση του έθνους στους καιρούς των οξυμένων διακρατικών ανταγωνισμών, υπό τη ρητορική ενός «διαταξικού ιού».

Παρακάτω θα δούμε τα κεκτημένα του τελευταίου έτους, από τη σκοπιά του κράτους και των αφεντικών. Τους τρόπους με τους οποίους επιβλήθηκε στην εργατική τάξη το τετράπτυχο «προφύλαξη-πειθαρχία-εργασία-κυκλοφορία». Τους λόγους για τους οποίους αυτά τα κεκτημένα του κράτους θα γίνονται ολοένα και πιο στενή θηλιά στο λαιμό μας.

πώς θα πρέπει να διαταχθεί ο αμερικανικός στρατός στη θάλασσα που περιβάλλει την Κίνα για το ενδεχόμενο στρατιωτικού πολέμου. Βλ. ενδεικτικά Charles L. Glaser, «The case for reconsidering U.S. Commitments in East Asia», *foreign affairs*, 20/4/2021. Χρήσιμο επίσης είναι και ένα κείμενο που είχαμε ανεβάσει στο site με τίτλο «Πού πήγε ο ιός; Η γνώμη των έμπειρων αναλυτών για την παγκόσμια κατάσταση», autonome.antifa.gr>antifa speaking.

5. Για την εμπλοκή του ελληνικού κράτους στον πόλεμο στη Μέση Ανατολή, βλ. το κείμενο στο παρόν τεύχος «Η "νέα εξωτερική πολιτική" που για κάποιο λόγο περνάει από τη Σαουδική Αραβία».

6. Εύρης Τσουμής, «Η πανδημία άφησε... στις αποθήκες το ελληνικό κρασί», *Έθνος*, 22/06/2020.

7. Έχουν ενδιαφέρον τα ονόματα των προγραμμάτων στήριξης. Το πρώτο με το οινόπνευμα λεγόταν «Απόσταξη κρίσης» και το δεύτερο, με το σταμάτημα της παραγωγής κρασιού, ονομάστηκε «Πράσινος Τρύγος». Παρεμπιπτόντως παίρνουμε μια ιδέα για το τι εννοεί το κράτος με την καραμέλα περί «πράσινης ανάπτυξης». Κοινώς, πάγωμα και καταστροφή εμπορευμάτων.

8. «Πτωχεύσεις, λουκέτα, χιλιάδες νέοι άνεργοι», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 7/4/2021.

9. Στο ίδιο.

10. Γιάννης Στουρνάρας, «Να μη στηριχθούν οριστικά μη βιώσιμες επιχειρήσεις», *Καθημερινή*, 28/02/2021.

11. Φραγκίσκος Κουτεντάκης, «Τα χρέη δεν εξαφανίζονται, απλώς αναδιανέμονται», *Καθημερινή*, 28/2/2021.

12. Κωνσταντίνος Μπίτσιος, «Η Πανδημία, Ευκαιρία για ένα νέο Παραγωγικό μοντέλο», *Καθημερινή*, 4/5/2020.

13. Στο ίδιο.

14. Για την ιδέα της υποκατάστασης των εισαγωγών στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1930, βλ. Θάνος Βερέμης, Mark Mazower, «Η ελληνική οικονομία (1922-1941)» στο Θάνος Βερέμης (επίμ.), *Ο Μεταξάς και η εποχή του*, Εκδόσεις Ευρασία, 2009, σ. 81-82.

15. Δείτε για παράδειγμα το πώς υποστηρίζει η ANΤΑΡΣΥΑ την έξοδο από το ευρώ και την επιστροφή στη δραχμή: ως μια κίνηση που θα ενισχύσει τις εξαγωγές και θα υποβοηθήσει «την υποκατάσταση των εισαγωγών, ειδικά στα αγροτικά προϊόντα». Στο <http://antarsya.gr/ask-antarsya> (ερώτηση περί επιστροφής στο εθνικό νόμισμα).

16. Παράδειγμα ενδεικτικό ήταν κατά την περίοδο του μεσοπολέμου οι προτάσεις του Μουσολίνι προς την ιταλική νεολαία και τη στροφή σε νέες διατροφικές συνήθειες που περιλάμβαναν ιταλικά προϊόντα. Βλ. autonome.antifa.gr>antifa speaking>Ομιλία στους γιατρούς, Μπενίτο Μουσολίνι, 28 Ιανουαρίου 1932.

17. Γιάννης Μπασκάκης – Ντάνι Βέργου, «Το μαλακί στην κοινωνία και για την οικονομία...», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 7/4/2021.

1. Μαρξ – Ένγκελς, *Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, σελ. 32.

2. Βλ. Κώστας Συμεωνίδης, «Ε.Ε. και ΗΠΑ στα χαρακώματα εμπορικού πολέμου», *dw.com* (deutsche welle), 3/10/2019.

3. Για τον εμπορικό πόλεμο μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας που κορυφώθηκε τον Γενάρη του 2020 λίγο προτού υποστούμε каранτίνα, βλέπε τις έξι σειρές κειμένων με τίτλο «Το Πείραμα» στο autonome.antifa.gr>antifa speaking.

4. Για παράδειγμα, στο αμερικανικό περιοδικό *Foreign Affairs* απασχολεί συχνά το πώς θα πρέπει να διευθετηθούν οι σχέσεις των ΗΠΑ με κράτη γύρω από την Κίνα και το